

RUOTSISTA SUURVALTA

Ruotsi ja Suomi 1600-luvulla

Miellekartta Ruotsin suurvalta-aseman edellytyksistä.

EDELLYTYKSET SUURVALLAN SYNNYLLE

1. Taloudelliset mahdollisuudet

- malmivarat, kupari, terva
- raskas verotus
- Itämeren alueen jokisuiden tullituloja
- Ranskan apurahat

2. Tehokas kansallinen armeija

- tehokas väenottojärjestelmä – ruodut (+ palkka-armeija)
- Rusthollit = ratsutilat
- hyvä moraalit ja tulen ja liikkeen yhdistäminen
- voiton psykologia (aloite, yllätys, sitkeys)

3. Keskitetty hallinto (ml. lääninhallinto ja oikeuslaitos)

- kokosi tehokkaasti sinänsä niukat voimavarat
- asiantuntijavirastot (kollegiot), tiukka hierarkia ja byrokratia

4. Edullinen yleispoliittinen tilanne → muut heikkoja

Edullinen yleispoliittinen tilanne

RUOTSI + Baltia

VENÄJÄ; Heikkouden tila valtaistuinriitojen jälkeen 1500-luvun lopulta lähtien

PUOLA; Yhteiskunnallinen hajanaisuus, vaalikuninkuus, aatelin mielivalta

SAKSA; Uskonpuhdistus hajottaa; keisarin ja ruhtinaiden vastakohtaisuus

RANSKA;
Tuki ja apurahat Ruotsille (eli Itävallan Habsburgeja Vastaan)

TANSKA
Yhteiskunta jäänyt keskiajan feodalismin tasolle

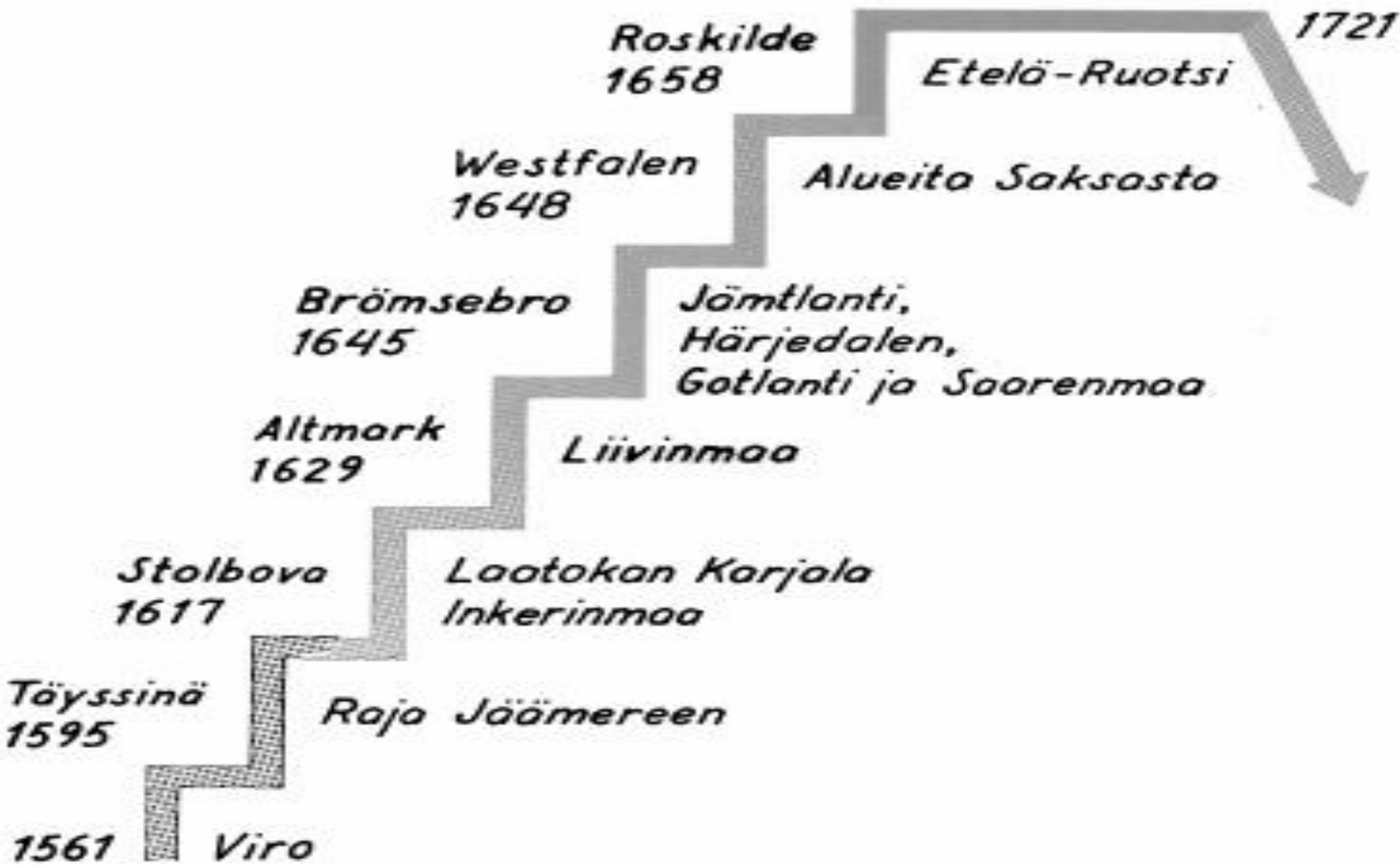
Suomen asema?

- **Suomen geopoliittinen asema väheni**
 - Suomen kautta ei enää käyty sotaan tai neuvotteluja Venäjän kanssa lähes sataan vuoteen
 - **Suomesta tuli sotilaiden reservi- ja rekrytointialue, sekä veronmaksaja.**
- **Ruotsin ulkopoliittinen suunta muuttui kohti Itämeren eteläosia.**

Täyssinin rauhan raja

Ruotsin alueellinen kehitys suurvallaksi

Tehtävä 3. Tutki sivun 92 karttaa (Ruotsin valloitukset suurvalta-aikana).

a) Miltä valtioilta Ruotsi valtasi alueita?

- **Venäjä**
- **Puola**
- **Tanska**
- **Pyhä saksalais-roomalainen keisarikunta**

b) Mitkä olivat Ruotsin merkittävimmät aluevaltaukset?

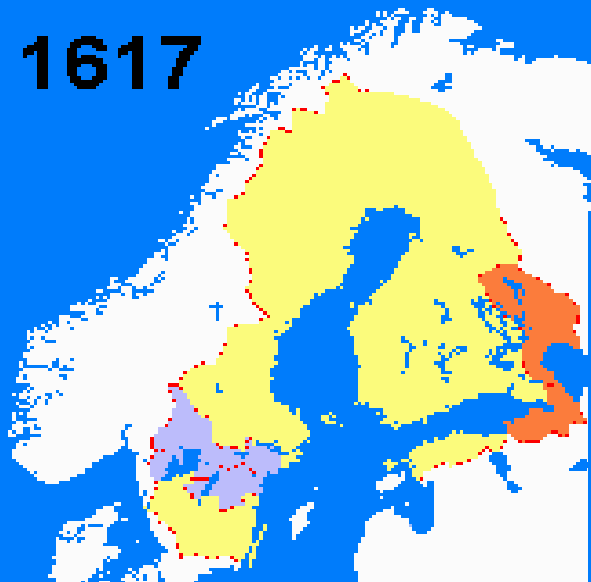
- **Käkisalmen lääni** → KARJALA
- **Inkerinmaa**
- **Liivinmaa (Baltia)**
- **Pohjois-Saksan alueet**
- **Gotlanti** → ETELÄ-RUOTSI
- **Skåne**

Ruotsin laajeneminen

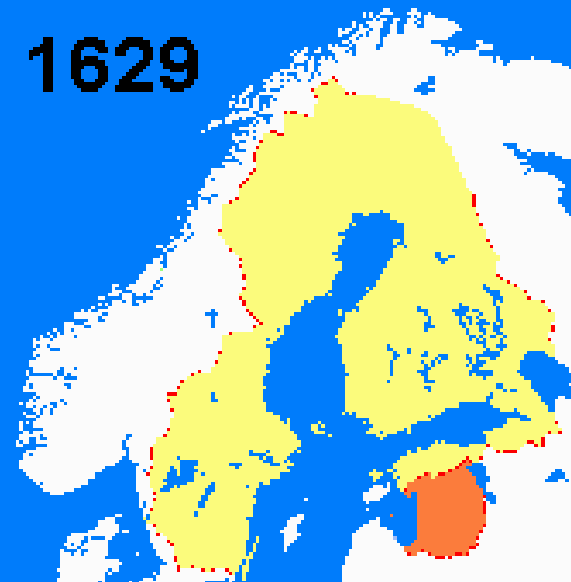
- 1 Itään Venäjän kustannuksella 1595–1617
- 2 Etelään 1629–1648 (Saksan ja Puolan kustannuksella)
- 3 Tanskan Ruotsille luovuttamat alueet 1645–1658

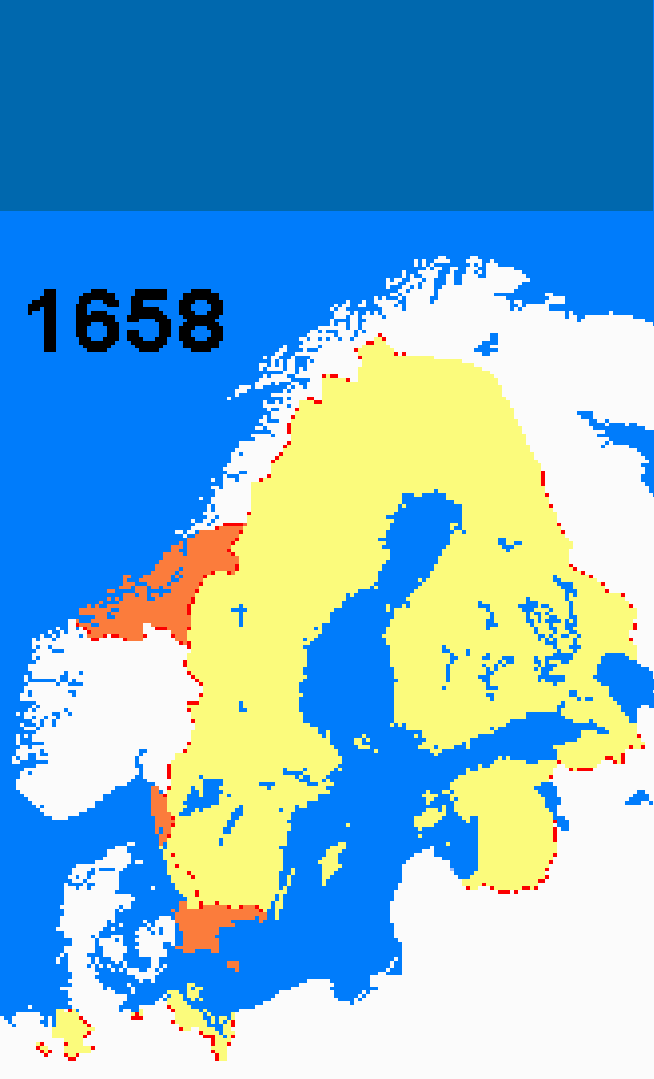
1617

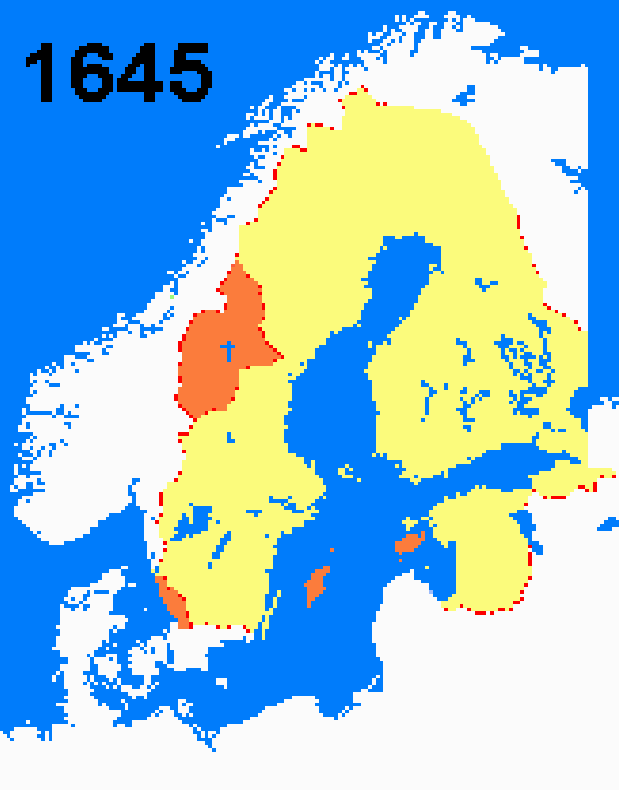
1629

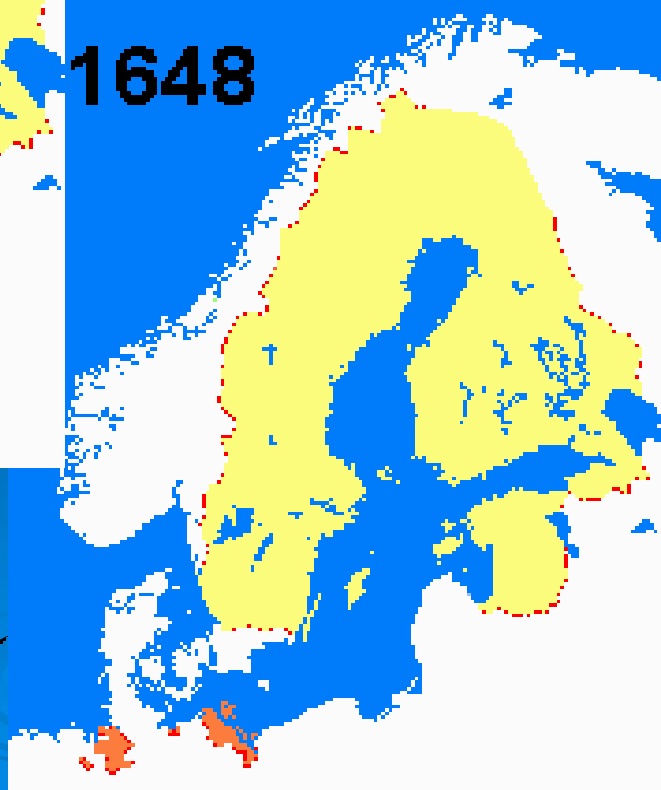
1658

1645

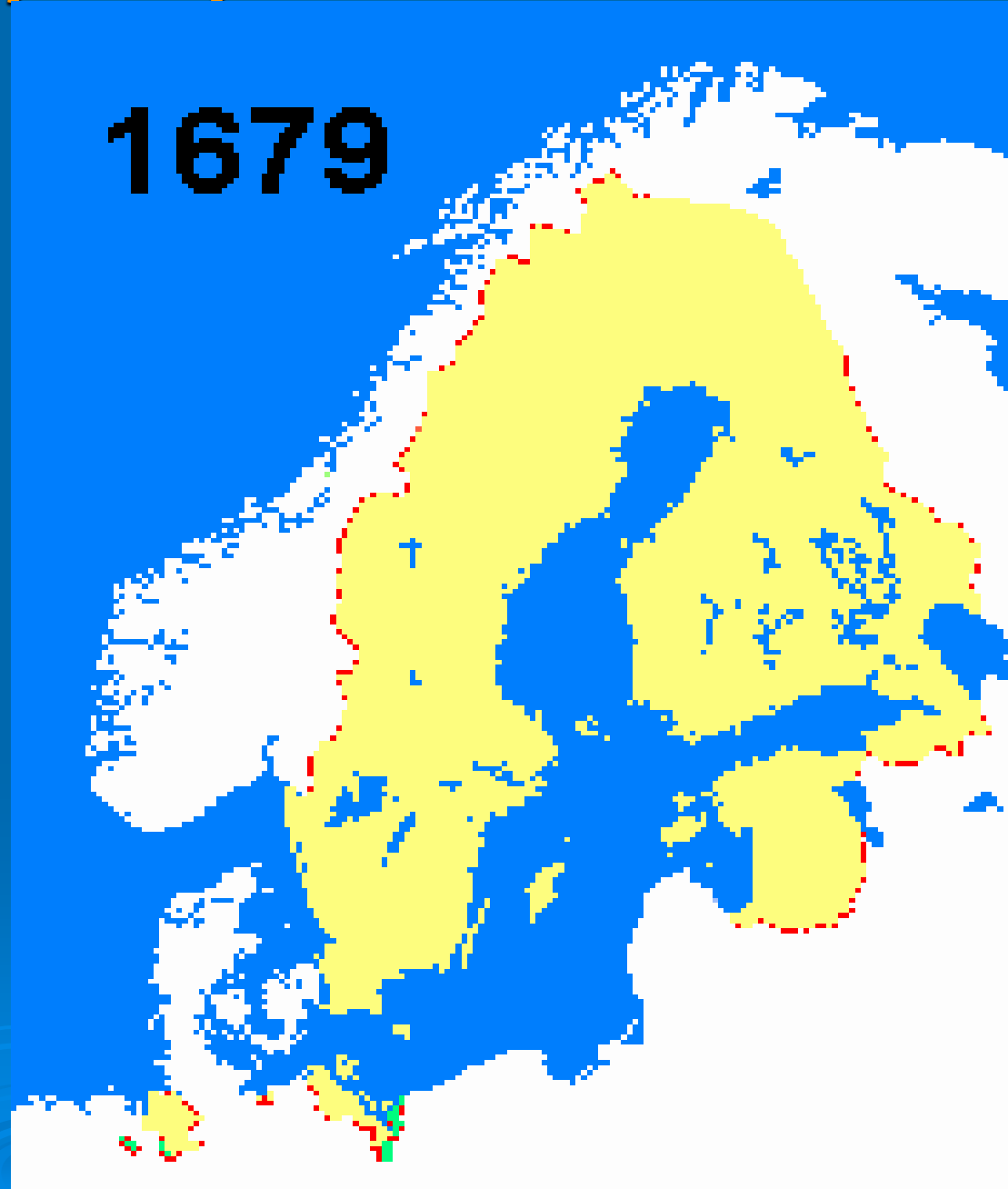

1648

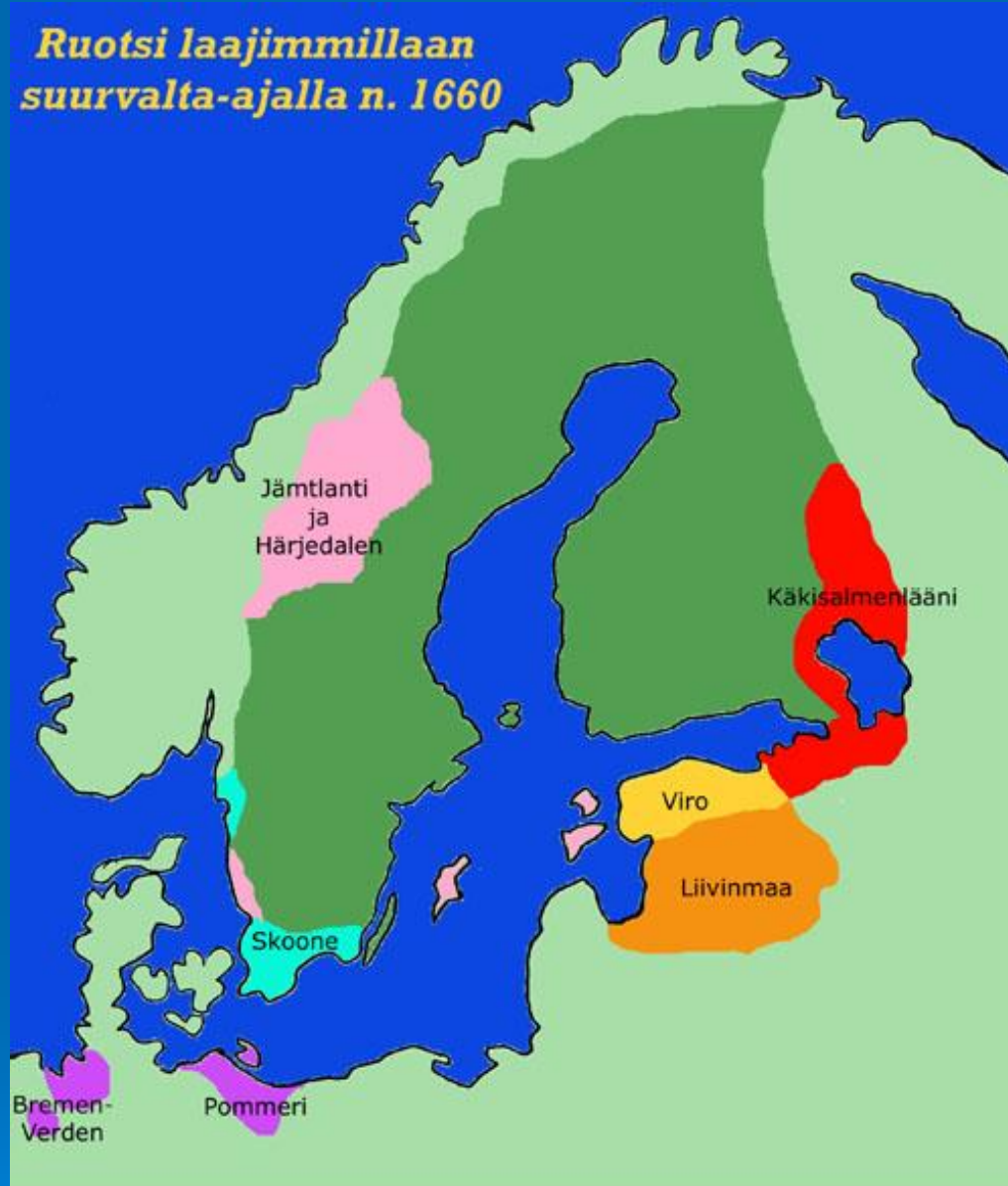

Rauhat Tanskan, Puolan ja Venäjän kanssa Valtakunta laajimmillaan

1679

*Ruotsi laajimmillaan
suurvalta-ajalla n. 1660*

Ruotsin valloitukset 1500- ja 1600-luvulla

SUURVALTAKASVUN SEURAUKSET:

- 1. Suomen merkitys valtakunnassa väheni**
- 2. Väestötappiot**
- 3. Taloudelliset rasitukset, verotus kiristyi**
- 4. Aatelin mahtiasema**
- 5. Hallinnon tehostuminen ja kansalaisten valvonta**
- 6. Suomi ”ruotsalaistettiin” suurvaltakulttuuri**

Tehtävä 1. Määrittele:

a) suurvalta

valtio, jolla on hyvin merkittävä asema kansainvälisessä politiikassa yleensä sotilaallisen voimansa, vahvan taloutensa ja usein suuren väestönsä turvin

b) 30-vuotinen sota

katolisten ja protestanttien välinen sota vuosina 1618–1648; sota laajeni yleiseurooppalaiseksi sodaksi

c) Hovioikeus

Ruotsin ylin oikeusaste suurvalta-aikana; ensimmäinen Svean hovioikeus perustettiin v.1614; Turun hovioikeus perustettiin v. 1623